

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentatio Academica De Recta Theologiae Parabolicae
& Allegoricae Conformatione**

**Pfaff, Christoph Matthaeus
Christlieb, Wilhelm Bernhard
Rühle, Christian Andreas**

Tubingae, 1729

§. 9.

[urn:nbn:de:bsz:31-41906](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-41906)

raeticæ (e), ita tamen, ut una sæpè parabola ad diversas referri species possit (f). Imò dantur & parabolæ propheticæ, de quibus deinceps.

- (a) Pertinet hùc parabola de seminibus in diversa loca sparſis Matth. XIII. 3. ſqq. de bonis & malis in agro herbis ibid. comm. 24. ſqq. 37. ſqq. de grano ſinapis com. 31. ſqq. de fermento comm. 33. de ſemine in agro ſparſo & inopinatos fructus ferente Marc. IV. 26. ſqq.
- (b) e. g. de paſtoribus non per rectam portam in ovium ſtabulum ingredientibus Joh. X. 1.
- (c) Vide Luc. X. 30. ſqq. ubi de Samaritano, Judæo in viâ vulnerato opem ferente, Luc. XI. 5. ſqq. ubi de amico vicino, noctu panes intempèſtivè poſtulante Luc. XII. 33. ſqq. ubi de ſervis dominum redeuntem exſpectantibus, Luc. XVI. 1. ſqq. ubi de œconomo injuſto, domini bonis ſibi amicos parante agitur.
- (d) Speſtant hùc e. g. parabola de infantibus Judaicis, ludentibus cum ſociis, Matth. XI. 16. ſqq. de ſervo, cui Rex ingens debitum remiſit, qui verò à ſocio vile debitum aſperè & ſeverè exegit Marc. XVIII. 23. ſqq. de Phariſæo & publicano precantibus Luc. XVIII. 9. ſqq. de ove, item nummo perduto & reperto, ut & filio degenerè, ſed reſipiſcente filioque bonæ frugis Luc. XV. de divite in gehennam delato Lazaroque paupere in Abrahami ſinu recumbente Luc. XVI. ſqq. & de ficu precibus vinitoris adhùc parumper toleratâ Luc. XIII. 6. ſqq.
- (e) Confer hic e. g. parabolam de injuſto giudice, à viduâ precibus inſtante, flagitante & urgente ad auxilium permoto Luc. XVIII. 1. ſqq.
- (f) Haud ſpernenda hæc obſervatio eſt cl. Læſleri in diſſ. de patrefamiâs & operariis in vineâ p. 161.

§. 9.

Præmiſſis hiſce, parabolæ Bibliçæ & primò quidem eas, quæ in V. T. habentur, paucis recenſemus. Pertinent hùc parabolæ 2. Sam. XII. 1. ſqq. XIV. 5. ſqq. 1. Reg. XX. 39. ſqq. Jeſ. V. 1. ſqq. Ezech. XV. 1. ſqq. XVII. 3. ſqq. XXIII. 1. ſqq. XXXIII. 2. ſqq. itemque viſiones parabolicæ Jer. I. 11. 13. Ezech. I. VIII. IX. X. XXXVII. Amos VII. VIII. IX. Zach. I. 8. ſqq. II. III. IV. V. VI. quales & Apocalypticæ ſunt. Apologos, etſi naturam parabolæ habeant Jud. IX. 8. ſqq. 2. Reg. XIV. 9. Zach. XI. 1. ſqq. uti nec ænigma illud Jud. XIV. 14. (a) & apophthegmata Salomonis 1. Reg. IV. 32. hiſtoriasque & acſiones emblematicas 2. Reg. XXII. 11. Jeſ. XX. 2. ſqq. Hoſ. I. III. Ezech. IV. V. XII. XXI. XXIV. hùc non referimus (b). Num libelli ſacri Ruth (c), & Jobi (d), item prophetia

pheta Jonæ (e) , num & libellus Judith (f) uti & historiæ Sufannæ , Beli & Draconis (g) parabolæ sint , disputatur . De Cantico Cantorum id certum est , licet explicatio dramatis hujus sacri & mystici varia sit (h) .

- (a) De edulio & problemate Simsonis mystico eruditissima dissertatio exstat Theologi quondam Bremensis , Godefr. Jungstii , Bremæ A. 1708. edita . Recenset ille primùm Interpretum , ænigma hoc allegoricè explicantium sententias , aitque , esse , qui per leonem prostratum diabolum , esse , qui Christum figuratum dicant , esse & , qui tentationes & afflictiones illo significari putent , quæ sententia posterior Corn. à Lapide & Altingii sit , Vitrinam observ. L. 6. C. 21. Paulum conversum per leonem indigitatum velle , ipse denique prostratum à Christo imperium Romanum gentile per leonem heic intelligit . Aliam nuper hujus ænigmatis solutionem mysticam dedit in Naziræo suo , cui insertus est Simson literalis & mysticus , Amstelædami A. 1727. edito Bernh. Seb. Cremerus , Theologus hodie Harderovicensis , dignam sanè , quæ attendatur . Hic postquam p. 325. sqq. Vitrinam refutasset , per leonem diabolum intelligendum ait , devictum à Christo , Simsonis antitypo , per parentes Simsonis Judæos cæcos , quibus ænigma Evangelii haud revelarit ille , per sponsam Philistæam Ecclesiam ex gentilibus collectam , per apes primos post victum Diabolum fideles & Christianos , per mel charismata Spiritus S. per convivium nuptiale regnum Dei , ad quod vocandæ essent gentes , per septem dies septem periodos N. T. per vestes nuptiales gloriam Christianorum , & sic deinceps . Quæ nostra hic mens sit , paucis ediximus in dem kurzen Abriss vom vahren Christenthum p. 138. Qui plura nôsse voluerit , adeat peculiare dissertationes de hoc Simsonis ænigmatæ à Frischmutho , Strauchio , Kirchmajero editas .
- (b) Confer hic A. L. Königsmanni disput. de emblemat. Prophet. constitut. Kilon. 1712.
- (c) Ita existimat Herm. von der Hardt , libellum hunc effigiare historiam Simonis Hyrcani Patris , Pontificis item & Principis , in Ecclesiâ & Republicâ Judaicâ eminentis . Vide Ænigmata prisca orbis f. 243. 321. Ipsa deductio nondum , quod mihi constet , prodiit . Sunt & , qui allegorias & typos hic quærant . Ita Pontificii per Rutham Mariam Deiparam figurari putant , alii , uti Biermannus , vocationem gentium ad Ecclesiam & Christi desponsationem hic typicè adumbrari existimant . Vide J. G. Carpzov. introd. ad libros Bibl. V. T. eosque historicos p. 200.
- (d) Ita Judæi in Baba Bástra , ita Junilius , Episcopus Africanus , ita Anabaptistæ antiquiores , ita Menétrierius , Jesuita Gallus de dramatibus Musicis veterum & hodiernis , ita Clericus dans les sentimens de quelques Theologiens de Hollande sur l'histoire critique du P. Simon p. 274. sqq. quem refutarunt Witius in diss. epist. ad Ulr. Huberum de Script. S. autoritate divinâ §. 23. p. 21. sqq. & Majus in sel. diss. 1. de Scr. S. §. 26. p. 43. sqq. Ita maximè cel. Hardtius , qui putat , autorem libri Jobi , Poëtam & Oratorem excellentem statum gentis Israëlitiæ in Assyriaco exilio symbolis admirandis ,

tragædorum arte pinxisse. Idem duodecim animalia terrestria Jobi C. XXXVIII. XXXIX. symbola duodecim urbium & popolorum proximè circa terram Israëliticam per omnes fines esse asserit, Jobique hippopotamum C. XL. 15. sqq. regni Ægyptiorum symbolum esse putat. Vide Tomum I. in Jobum, maximè f. 244. sqq. 254. sqq. 498. & adde G. L. Asteri diss. nuperam de hypothesi dramatica S. Codici illatâ §. 7. sqq.

- (e) Ita idem cel. van der Hardt vaticinia Jonæ in meras parabolas vertit. Quæ enim in primis capitibus de Jonâ in pisce dicuntur, de Manasse in exilium Assyriacum abducto & in urbe Lybon captivo explicat & preces Jonæ per preces Manassis pro libertate obtinendâ factas egressumque è pisce de Manasse è carcere liberato & in Judæam reduce exponit. Ita &, quæ Jon. III. IV. referuntur, de Josiâ Rege Judæ interpretanda censet, sub Assyriorum jugo libertatem desiderante, Phraorte & Cyaxare, Regibus Medorum Ninum obsidione claudentibus, quâ per eadem Phraortis à Chinaladano Assyrio factam solutâ impatiens Josias, novam spem de Nino per Cyaxarem (qui per ricinum Jonæ designatus putatur) evertendâ conceperit, vanam tamen & hanc, cum Indathyrsus Scytha & Cyaxarem Ninum obsidentem fuderit, & sic, quemadmodum Josias miseratus fuerit Cyaxaris fusi, ita Deus pepercit Nino delendæ. Vide passim libellos hanc in rem compositos, quæ in ænigm. prisca orbis, ubi Jonas in historiâ Manassis & Josiæ representatur, exstant. Alibi aliter ænigma hoc Propheticum explicatur, ubi Ninive in Samariam, Rex Ninive in Jeroboamum II. carcharia seu cetus in Jonæ Mufæum Samaritanum & Tarsus in Sardem transformatur, aliâ adhuc interpretatione adjectâ, quâ Jonas hic populum Israëliticum representare dicitur, in exilium Assyriacum & urbem Ninum & Kir, symbola piscis vel carchariæ, deportandum. Vide l. c. f. 243. sqq. Loca Matth. XII. 40. XVI. 4. Luc. XI. 32. ita exponit l. c. f. 254. *Jonam suo ævo Israëlitis penitentiam nunciâsse Ninivitarum nomine, atque ita & Christum Judæis penitentiam nunciare velut Ninivitis ille aut veteribus Israëlitis. Jonam Ninivitis aut Samaritanis impænitentibus proximum per Assyrios exilium denunciâsse, sic & Christum impænitentibus Judæis ultimam per Romanos internectionem denunciare. Sicut verò Jonas triduo commoratus fuerit in ventre piscis pro symbolo triduana sue commorationis aut functionis apud Samaritanos, ita & Christum tribus annis in Judæâ, in medio terra Judæorum apud Hierosolymitanos versaturum & penitentiam Judæis constanter nunciaturum fuisse. Quo pacto Christus Judæis signum aut symbolum illorum, quæ de Judæorum exilio diceret, quærentibus appositisimè responderit: Gens hæc Judaica, mala & adulterina, ut quondam Israëlitica tempore Jonæ signum quærit, nec exitium ipsis annunciatum admittit sine longis symbolis more Prophetarum, signum ergo & symbolum Judæi habentio Jonæ sive Jonam Prophetam ipsiusve doctrinam & facta, habeant sibi ipsosmet Jonæ libros de exitio Samaritanorum Ninivitarum nomine, scientque parem Judæorum fore fortunam, in dâci Judæis nunc exitium propinquum intra 40. annos, sicut olim per Jonam Samaritanis indictum exitium intra 40. dies. Pergit Vir doctus: De triduo sue mortis & sepulture Christum hoc loco immediatè & propriè non agere, ipsa fatorum comparatio quoad omnes partes subindicat. Neque enim Jonas triduo illo mortuus ut*
- Chri-

Christus, sed vivus oravit pro populo Israelitico. Christus igitur triduum suae functionis sive trium annorum ambitum vix multò longiorem fore denunciavit, quia Christum diutius non essent toleraturi sed maturimè è medio sublaturi. Neque Christus triduo integro tribusve diebus & noctibus integris in sepulchro fuit sed in tertium solùm diem, nec nisi duabus iisque non integris noctibus. Tribus verò annis integris & paulò ultra, tribus cum dimidio, vitam docendo apud Judaeos transegit. Atque hæc omnia ita von der Hardt, quod existimavit, literam in textu Jonæ pressam immanes absurditates involvere, maximè & hanc, quod Jonas in ventre ceti vivus supponendus sit. Cui quidem difficultati ita occurrit nuperrimus in Jonam Commentator, Brandanus Henr. Gebhardi, Theologus Gryphisvaldensis, ut post Peterfenium ad h. l. statueret, Jonam in mare projectum mox suffocatum mortuumque à ceto deglutitum esse, cum verò ab ipso rursus evomeretur, à Deo per miraculum in vitam revocatum fuisse, qui idem & historiam Jonæ totam typicè de Christo post mortem & resurrectionem suam per Apostolos gentibus penitentiam & remissionem peccatorum prædicante exponit. Vide Jonam ipse enucleatum p. 46. sqq. 89. sqq. 139. sqq. Unde & addit porro, Jonam preces illas haud in ventre ceti, sed, postquam cetus illum evomisset, & post resurrectionem suam fudisse. p. 63. sqq. Jam verò Hardtium hæc refutavere Biermannus, Olearius, Wolfius; maximè verò Jo. Henr. à Seelen in examine hypothesos exegeticæ de Jonâ ænigmatico, quos autores laudat & hic cel. Walchius in exercitatione de variâ indole interpretum Scripturæ sacræ C. 1. §. 11. p. 33. 34. Quod restat, historiam Jonæ fabulis penitus annumeravit Rabbini ille Patavinus, cujus argumenta recensentur in libello: recueil des pensées du Comte J. O. (Oxenstirn) sur divers sujets T. 5. p. 86. sqq. Rationes verò illius destructas vide in Bælii dict. hist. & crit. titulo *Jonas*.

- (f) Libellum Judith ob summas difficultates historicas heic occurrentes nec sanè solvendas in piam fabulam vertit Jo. Christoph. Artopæus, Historicus olim Argentoratensis in meletemate historico, quo disquiritur, utrum narratio de Judith & Holopherne historia sit, an epopœia? & quod Argentorati A. 1694. prodiit. Lutheri aliorumque sententiam se hic secutum Vir doctus profiteatur. Ita nempe & H. Grotius sensit, & ante hunc Chytræus, Beroaldus, Reincccius, ita & ex recentioribus in prolegomenis in Judith Jo. Alb. Fabricius. Difficultates historicas nec Rob. Bellarminus solvit, cui pec. exercitationem in historiam Judith heic opposuit Christianus Kortholtus, neque etiam, qui veritate historix Judithæ libellum Gallicum Parisiis A. 1690. scripsit novamque hic sententiam ferè dedit, Bernhardus de Montfaucon. Confer hic, si placet, cel. Buddei histor. Eccles. V. T. T. 2. p. 611. sqq.
- (g) Uterque sanè libellus fabulam olet. Confer Spanhemii disput. 10. de libris Apocryphis & cel. Buddei hist. eccles. V. T. T. 2. p. 775. sqq. quicquid heic ajat cum Pontificiis Huetius in demonstratione Evangelicâ, prop. 4. eo loco, ubi de prophetiâ Danjelis disserit.
- (h) Itaque epithalamium hoc Salomonæum non est, uti putavere ii, quos in diss. de restâ Theologiæ propheticæ conformatione p. 38. nominavimus, quibus & accensendus venit Jac. Basnagiùs in histoire du vieux & du nouveau

Testament p. 110. Neque verò & illud, uti cel. von der Hardt in *enigm. prisici orbis* f. 243. statuit, historiam Jo. Hyrcani, Pontificis & Principis Judæi refert, quam sententiam refuratum in *diff. epistolicâ* ivit J. H. à Seelers Lubecæ A. 1726. editâ. De aliâ itaque eâque mysticâ applicatione quæstio est, ubi paucis monemus, à vero hic aberrare G. Arnoldum, qui sponsum, qui in hoc cantico celebratur, non esse Christum, quæ communis sententia est, sed spiritum sive hominem internum & sponfam cœlestem Sophiam dixit in dem pœtischen Lob- und Liebes-Sprüchen von der ewigen Weisheit nach Anleitung des Hohen-Liedes Salomonis, errare & Pontificios, queis sponsa illa Maria virgo est, errare denique & Coccejum cum sequacibus, qui futura Ecclesiæ fata cum septem periodis suis & Antichristo quoque & hæreticis in hoc Cantico viderunt. Confer hic Petri Joncourti entretiens sur les différentes methodes d'expliquer l'Écriture & de prêcher, de ceux, qu'on appelle Coccejens & Voëtiens dans les Provinces unies, entr. 3. p. 268. sqq.

§. 10.

Ad parabolas N. T. nunc citato gressu pergimus. Mirum est, in Evangelio Johannis nullas inveniri parabolas (a). Itaque ex Evangeliiis Matthæi, Marci & Lucæ extrahendæ illæ veniunt (b). Apud Matthæum habentur XVIII. Ita quippe Matth. VII. 24. sqq. exstat parabola de domo petræ vel arenæ inædificatâ, quæ & Luc. VI. 48. 49. repetitur (c), Matth. XI. 16. 17. de pueris in foro sedentibus, quæ & Luc. VII. 32. recensetur (d), Matth. XIII. 3. sqq. de semine variis terræ generibus infito, quæ & Marc. IV. 3. sqq. Luc. VIII. 4. sqq. occurrit, ibidem comm. 24. de Zizaniis ab inimico bono semini immistis (e), comm. 31. 32. de grano sinapis (f), quæ & Marc. IV. 31. 32. Luc. XIII. 19. XVII. 6. exstat, comm. 33. de fermento (g), uti confer & Luc. XIII. 21. comm. 44. de thesauro in agro abscondito (h), comm. 45. 46. de margaritâ (i), comm. 47. de sagenâ in mare projectâ (k), comm. 52. de œconomo è thesauro suo antiqua & nova proferente (l), Matth. XVIII. 23. sqq. de injusto œconomo, cui Dominus remiserat omnia, qui verò conservo debitum exile remittere noluit (m), Matth. XX. 1. sqq. de patrefamiliâs & operariis in vineâ (n), Matth. XXI. 28. 29. de duobus filiis in vineam abire recusantibus, ibid. comm. 33. sqq. de vinitoribus œconomi, servos ipsius, denique & filium occidentibus, quæ & Marc. XII. 1. sqq. Luc. XX. 9. sqq. reperitur, Matth. XXII. 2. sqq. de Rege nuptias filio parante (o), Matth. XXIV. 43. sqq. de œconomo & ser-